

Els nous procediments de l'urbanisme actual

Per Josep TORRES CLAVÉ, arquitecte del G.A.T.C.P.A.C.

(Artículo publicado en la revista «HIGIA», n.º 18, Barcelona, junio 1936)

El G.A.T.C.P.A.C. s'ha preocupat des de la seva fundació del problema urbanístic, en general, per creure'l de vital interès i d'una importància social prou gran per esdevenir un dels problemes fonamentals de la nostra època.

D'enfocar com cal els problemes que presenta la ciutat d'avui dia, en depèn la formació moral i material dels seus habitants, en depèn també l'elevació del nivell mig de cultura i economia, i en depèn, finalment, la prosperitat de la urb i de la zona regional o nacional de la seva influència.

Es per això que el G.A.T.C.P.A.C. ve desenrotllant una política de divulgació dels problemes urbanístics.

«La Ciutat de Repòs», la higienització de la vivenda actual (pensament que acaba d'ésser plasmat, ara mateix, per la Llei votada recentment pel Parlament català), la circulació als barris extrems, la reforma de les ordenances municipals, etc., etc.

La nostra més gran satisfacció és que aquesta divulgació ha contribuït a que alguns problemes dels assenyalats enderroquin, ja en la consciència popular, una cosa evident, a la que cal posar-hi remei urgentment —com el cas de les vivendes del districte cinquè— i ens anima a continuar, fent l'esforç que calgui, per a traslladar els problemes més urgents de l'urbanisme contemporani, del camp de la tècnica al camp de la comprensió popular.

Els greus problemes que l'Urbanisme actual presenta a la nostra generació, no es poden resoldre partint de premises més o menys romàntiques. La base ha d'ésser completament lògica. Per a l'estudi de l'Urbanisme ens cal tocar de peus a terra. Està bé que com a complement històric no desconexem les solucions urbanístiques del passat a base de grans eixos i de conjunts monumentals; però quasi sempre aquestes solucions són inspirades en la iniciativa personal i això no ho podem acceptar actualment.

Amb una economia i un règim social completament diferents de les altres èpoques, tots els estudis urbanístics encaminats a trobar solucions estètiques de grans conjunts, són completament inútils. Cal desviar, doncs, la finalitat dels nostres estudis. Hi ha problemes greus, dels quals depèn la vitalitat del conjunt orgànic que ha d'ésser la ciutat, que reclamen una urgent solució i d'altres problemes que es veuen a venir i dels quals altres ciutats ja en sofreixen les conseqüències, que són les que hem de preveure ara, nosaltres, per la nostra.

Amb les teories d'Henard i de Camilo Sitte, avui dia no arribaríem enlloc. Ells, inconscientment, com a darrer baluard d'unes teories estètiques de l'Urbanisme, enfocaven els problemes d'una manera romàntica —respectable al seu temps—, però inadmissible avui dia. Davant del gratacels, impossible de compondre estèticament; davant del gran tràfec ciutadà provocat pel maquinisme; davant d'una acumulació de funcions dintre d'una mateixa urb, no se'ls ocorria altra cosa que plànyer-se de la impossibilitat que hi hauria, per sempre més, de trobar solucions estètiques al caos que ja es veia venir.

Però era aquesta una posició? O bé era una posició negativa? Els arquitectes actuals, que ens venim dedicant a l'estudi de l'Urbanisme, potser amb una posició menys suïcida, hem tingut d'acceptar el mal i hem tingut de prescindir dels mètodes estètics, davant la importància que prenen altres qüestions transcendents per la vida de l'organisme «ciutat» i pel benestar dels seus habitants.

Tots estem cansats de sentir parlar de solucions d'urgència, de solucions mèdiques, de fórmules, per a posar fi a una sèrie de calamitats ciutadanes. Si es suprimiran els «claxons», si es prohibirà circular segons quines hores del dia, etc., etc....

I és que els problemes existeixen; hi ha ciutat que té un problema viu de vivenda insana i de barris de barraques, construïts abans d'establir cap traçat de carrers com Barcelona. Hi ha altres ciutats, com és ara Londres i Nova York, que tenen un problema de circulació interior completament insoluble, sense utilitzar mitjans radicals, també impossibles econòmicament i que cal anar trampejant amb solucions momentànies, més o menys encertades.

Buenos Aires presenta el problema de les defectuosíssimes ordenances municipals que permeten edificar, a tota altura, fins a l'interior de les illes, de forma semblant a les de Barcelona.

En fi, no hi ha cap d'aquestes grans ciutats que no s'escapi de presentar amb més o menys greu virulència, un problema o altre, al que cal fer front amb solucions que no són altra cosa que alleujaments momentanis de la malaltia.

Pretendre resoldre aquests mals, eixamplant carrers o corrent «vora-vies», no és prou seriós. Cal anar a un estudi profund dels mals de la ciutat actual. Cal interessar-nos per les seves causes, pels seus efectes; cal després, immediatament, generalitzar, per garvellar la solució que s'entreveu i, finalment, encara que de moment, utòpicament —car els mitjans econòmics i l'estructura social actual no ho permeten—, esboçar la solució ideal efectiva que ataquí i resolgui el problema en la seva essència.

En aquest pla, l'Urbanisme esdevé una veritable ciència. Ciència que descansa en l'apreciació dels fets estudiats, que es comparen uns als altres, per a poder sentar les orientacions generals que han de dirigir la futura evolució de la ciutat.

Hi ha uns fets i hi ha unes estadístiques que els posen de manifest —com, per exemple, l'excés de mortalitat, en el barri xinès, posa evidentment de manifest el fet incontestable de les pèssimes condicions de la vivenda en aquell districte—. Si ens basem en un fet, la realitat del qual és incontestable, no ens han de fer pas per les conclusions lògiques; i la conclusió lògica és, en aquest cas, enderrocar les vivendes, sigui com sigui, i construir-ne d'altres en bones condicions.

Se'ns dirà que l'economia no ho permet i nosaltres direm que l'economia hauria d'ésser de tal naturalesa que permetés fer-ho. Perquè, quina és aquesta classe d'economia que sobrant braços, com sobren avui dia, no és capaç d'organitzar la societat de manera que es basti i es corregeixi ella mateixa? Hem de buscar una base, el més científica possible, a tots els problemes de l'Urbanisme actual. Hem de buscar tots els factors precisos que limitarien la iniciativa personal de l'arquitecte, per tal o qual solució.

L'arbitrarietat en les solucions dels problemes vitals de l'organisme «ciutat» és inadmissible avui dia. El problema és massa seriós i afecta a la mateixa humanitat que habita la ciutat.

Una bona solució urbanística ha d'estar fonamentada sobre tals principis, que facin aquella solució possible, incontestable i forçosament admissible com a única solució al problema.

I aquella solució lògica, incontestable, derivada d'haver plantejat bé el problema, no dubtem que serà admesa per una gran majoria de tècnics i de públic en general.

El pla perfecte d'una ciutat serà aquell que resolgui d'una manera efectiva tots els problemes vitals de la mateixa i prevegi solucions per a problemes que s'han de plantejar en un futur immediat.

Com posar els problemes, doncs? D'on treure les premisses necessàries per bastir l'edifici d'aquesta lògica urbanística?

L'Urbanisme és una matèria complexa. És tècnica perquè les seves orientacions han de venir acompanyades de les solucions que permet la tècnica actual. És fisiològica perquè actua damunt d'un organisme vivent que és la ciutat; i és sociològica perquè les formes de les noves ciutats han de permetre a l'individu millorar la seva existència i, per tant, ha de beneficiar-se'n la societat en general.

Ens cal, primerament, analitzar la ciutat i els seus traçats, la seva classificació, els llocs on s'hi ha de desenrotllar la indústria, la vivenda; les causes de cada una d'aquestes classificacions actuals: històriques, socials, econòmiques, etc.

I si aquest estudi no es fa solament per una sola ciutat, sinó per moltes, ens serà més fàcil generalitzar i profunditzar les causes dels problemes. Cal també analitzar amb un prisma ampli, amb una visió alta, cada problema. Sense això, l'esforç és inútil.

Pretendre, com pretenia un crític d'art barceloní, al criticar el projecte de «La Ciutat de Repòs», realitzat per la nostra agrupació G.A.T.C.P.A.C. que més urgent que el problema de les platges, i d'endegar l'eufòria i l'afició al mar, de la nostra generació, era arreglar un carrer que no tenia sortida, a l'interior del casc antic de Barcelona, és, al nostre entendre, una manca de visió de conjunt dels problemes urbanístics que impossibilita també, per trobar les solucions incontestables que busquem.

